

Metsanduse arengukava aastani 2030 juhtkogu 13.10.2020 kohtumise protokoll

Asukoht: Keskkonnaministeerium Narva mnt 7a, Tallinn
Aeg: 13.10.2020, kell 12.30 – 16.30

Juhatas: Keskkonnaministeeriumi (KeM) metsaosakonna juhataja Kristel Järve
Protokollis: KeM metsaosakonna nõunik Andra Ainsaar

Osalesid juhtkogu liikmed: Andres Talijärv, Ants Varblane, Asko Lõhmus, Bert Rähni, Imbi Henno, Jaan Aiaots, Kadri Ukrainski, Kalle Toomet, Karel Lember (asendusliige), Kristine Hindriks (asendusliige), Lehar Lindre, Leo Filippov, Linda-Mari Väli, Madis Iganõmm, Maris Freudenthal, Paavo Kaimre, Peep Arold, Tarmo Porgand, Tarmo Soomere, Tarmo Tüür, Toomas Muru, Tõnu Ehrpais, Ülle Läll

Lisaks osalesid: Priit Põllumäe (KeM metsaosakonna nõunik), Kadi Kõiv (KeM metsaosakonna nõunik), Rauno Reinberg (KeM metsaosakonna peaspetsialist), Maret Parv (KeM metsaosakonna peaspetsialist), Leno Kuura (KeM metsaosakonna peaspetsialist), Marju Kaasik (KeM avalike suhete osakonna peaspetsialist), Ülle Laas (Haridus- ja Teadusministeerium), Jaanus Kangur (arutelujuht)

Päevakava:

12.30-12.50	Päeva sissejuhatus, Kristel Järve
12.50-14.10	Alaeesmärkide koondamine, arutelu
14.10-14.25	Paus
14.25-16.25	Alaeesmärkide koondamine, arutelu
16.20-16.30	Päeva kokkuvõte, Kristel Järve

Kokkuvõte

13. oktoobri juhtkogu kohtumisel jõuti lõpuni alaeesmärkide sõnastamisega. Kuuest alaeesmärgist võeti konsensuslikult vastu kaks, nelja alaeesmärgi sõnastamisel kasutati esimest korda juhtkogu käskkirjas ette nähtud lihthäälteenamusega hääletamist. Lisaks tehti ka ettepanekuid käsitleda eraldi alaeesmärkidena sotsiaal-majanduslikku mõju (oodatakse sõnastusettepanekut) ja kohalike kogukondade kaasaráärmise võimaluste aspekti (sõnastus pakuti välja eelmisel kohtumisel). Metsanduse uue arengukava koostamise järgmine kohtumine on kavas juba 21. oktoobril, mil juhtkogu keskendub alaeesmärkide mõõdikutele. Järgmisel juhtkogu kohtumisel oodatakse lisaks ka ideid teadlaste valiku kohta teadlaste kogusse.

Juhtkogos sõnastatud alaeesmärgid:

1. Metsa majandatakse eesmärgiga pikas perspektiivis suurendada Eesti looduse süsinikuvaru ja süsiniku sidumise võimet, säilitades metsa elurikkuse, produktiivsuse,

uuenemisvõime ja elujõulisuse ning vältides metsamaa pindala vähenemist ja ruumilise funktsionaalsuse kadu.

2. Metsa puiduliste ja mittepuiduliste saaduste ja teenuste kasutamisel säilitatakse metsaökosüsteemi erinevad funktsioonid (sh mulla, vee, maastiku kvaliteet). (konsensus)

3. Metsa elurikkus on säilinud ja edenenud. (konsensus)

4. Metsandusotsused tehakse teadus- ja tõenduspõhiselt, nende aluseks kogutud ja sünteesitud info on üldjuhul avalik ning ühiskond on teadlik metsandusega seotud probleemidest ja otsustest.

5. Metsasektor on innovatiivne, konkurentsivõimeline ja kasvatab metsa väärtust. Metsaresse kasutatakse nupukalt ja mitmekesiselt ning neid maksimaalselt väärindades.

6. Mets on osa Eesti rahvakultuurist. Metsanduses teadvustatakse ja hoitakse kultuuri-, puhke- ja tervistavaid väärtusi, sh loodusturismi.

Vastupanuvõime kohta kriisiolukorras oodatakse sisendit Siseministeriumilt (KeM edastab küsimuse).

Sisu päevakorrapunktide kaupa:

1. Päeva sissejuhatus

Kristel Järve tervitas juhtkogu ja andis teada, et kohtumisel osaleb vabakuulajana Haridus- ja Teadusministeriumist Ülle Laas. Samuti salvestatakse koosolekut protokoll koostamiseks ja arutelu on kutsutud juhtima Jaanus Kangur.

Jaanus Kangur selgitas koosolekul sõnasaamise reegleid ning luges ette kõik koosolekul kohapeal, kui ka virtuaalselt osalejad.

Kristel Järve andis ülevaate kohtumise päevakavast. Kohtumise eesmärk on koondada ja kokku leppida MAK2030 alaeesmärkide sõnastustes. Juhtkogu kinnitas päevakorra. Kristel Järve tuletas meelde, mis on arengukava ja selle elemendid, samuti edasist MAK2030 ajakava järgmiseks pooleks aastaks. Seejärel selgitas mõistete defineerimist MAK2030 raames, et neid arutatakse peagi loodavas teadlaste kogus. Seejuures annavad alaeesmärkidele sisu nende alla käivad tegevused. Üldiselt lähtuksime seaduse mõistetest või nende puudumisel vastava valdkonna mõistetest ega mõtle sõnadele uusi tähendusi. Järgmisel juhtkogu kohtumisel oodatakse ideid teadlaste valimise osas teadlaste kogusse.

Maris Freudenthal selgitas varasemalt juhtkogu liikme poolt tõstatatud küsimust, et milline on metsa roll Kaitseministeriumi (KaM) jaoks ja Kaitseväge julgeolekutaktikates ning kuidas arvestatakse maastiku muutustega. Riigi kaitsetaktikat ei ehitata üles kindlale maastikutüübile ehk eesmärgiks on igas olukorras ja maastikul riiki kaitsta. Igal maastikul on omad eelised teatud lahingutüübi kasutamiseks. Seega ei sea KaM metsandusarengukavale mingeid piiranguid ja selle teema pikem arutamine ei ole asjakohane.

Leo Filippov märkis, et ohvrite arv sõltub maastikust. Eesti maastikul on rannaäärsed kaitsemetsad paljudes kohtades lagedaks raiutud ja merelt saab otse majadesse sihtida. Sama olukord on ka metsakülades ja hajaasutustes, kus ümbrus on suures osas lagedaks raiutud. Kas on analüüsitud, et nii suurte lagedate alade juurde tekkimisel tuleb muuta kaitsetaktikat ja kas hukkunute arv lagedatel aladel on suurem kui metsamaastikul?

Tarmo Soomere tõi välja, et sõdade paradigma on muutunud – avalik maastiku sõda ja võõra territooriumi hõivamine on peaaegu minevik. Sõjad on tänapäeval hübriid- ja kübersõjad. Seega tuleks usaldada KaM-i seisukohtasid ja mitte käsitleda avaliku sõjarünnaku võimalusi metsanduse arengukava raames.

Leo Filippov märkis, et elanikkonna turvalisusega haakuv teema on ka vastupidamine üldises kriisiolukorras. On tehtud arvutusi, et Eestis puidu üldtarve energiakriisi olukorras kasvaks 8-10 mln tihumeetrini aastas. Seega, kas on analüüsitud, milline on meie kriisisuutlikkus ja vastupanuvõime oluliselt muutuvates metsandusoludes.

Kristel Järve vastas, et sellele oskaks ilmselt vastata Siseministeeriumi esindaja, keda tänasel kohtumisel ei ole, kuid saame küsimuse edastada. Seda teemat võiks käsitleda siseturvalisuse arengukava.

Asko Lõhmus märkis, et oluline on antud teemade juures fikseerida, et kas Siseministeerium ja KaM metsanduse eesmärkides oma valdkonna eesmarke ei näe. Kui see nii on, siis sellega saame vältida edasisi vaidlusi ja juhtkogu tööga edasi minna.

Maris Freudenthal kinnitas, et KaM esindaja on kogu aeg olnud MAK juhtkogus teema inforuumis, kuid praeguses staadiumis ja eesmärkide juures ei näe puutumust.

Jaanus Kangur esitles edasist protsessi, kuidas alaeesmärkide sõnastusi kokku leppima hakatakse. Iga alaeesmärgi juures on umbes 30 minutit täienduste tegemiseks ja konsensuse leidmiseks. Kui etteantud aja jooksul konsensust ei saavutata, siis vastavalt juhtkogu käskkirjale toimub otsuse vastuvõtmine hääletamise teel. Otsus võetakse vastu lihthääaltenamusega, seejuures on igal juhtkogu organisatsioonil üks hääl. Häälte võrdse jagunemise korral saab otsustavaks juhtkogu esimehe hääl.

2. Alaeesmärkide koondamine, arutelu

Tõnu Ehrpais tõi välja, et üld-ja alaeesmärkide seast on puudu metsanduse sotsiaal-majanduslik mõju. **Jaanus Kangur** tuletas meelde, et see ettepanek tehti ka eelmisel kohtumisel. **Kristel Järve** palus teha uue alaeesmärgi sõnastuse ettepanek.

Asko Lõhmus juhtis tähelepanu, et alaeesmärk 1.2 käsitleb teenuste kasutamist ja metsaökosüsteemi erinevaid funktsioone ning see võikski olla sotsiaal-majanduslik aspekt. Lisaks tehti eelmisel kohtumisel ettepanek lisada alaeesmärk metsade ruumilise planeerimise kohta ning seda tuleks ka järgneva arutelu juures silmas pidada. **Kristel Järve** palus samuti teha sõnastuse ettepanek. Ehk õnnestub need teemad haakida juba olemasolevate alaeesmärkidega. **Asko Lõhmus** lisas, et ruumilist planeerimist saab lisada juba olemasolevale alaeesmärgile, kuid siis läheb sõnastus keeruliseks. **Kristel Järve** palus teha sobiva alaeesmärgi juures siis uus sõnastuse ettepanek.

Jaanus Kangur märkis, et alustatakse 2. üldeesmärgi alaeesmärkidest ja ette kuvatakse eelmisel kohtumisel täiendatud sõnastused nurksulgudega. **Kristel Järve** täiendas, et nurksulgudes olev võetakse maha, kui keegi ei argumenteer, miks see jääma peaks.

2.1 Metsa ja metsandust, sh metsa elurikkust puudutavate otsuste tegemiseks kogutakse asjakohast teadus- ja tõenduspõhist teavet, seejuures on avalik teave, [sh ja ruumiinfo], kõigile

kättesaadav ja [ühiskond vs Eesti elanikkond vs üldsus] on teadlik metsandusega seotud küsimustest ja otsustest.

Andres Tali küsis, et mida on mõeldud ruumiinfo all, kas see on üldistatud või detailne info metsaomaniku maa kohta. **Kristel Järve** vastas, et siin on mõeldud avaliku teabena käsitletud ruumiinfot. „Sealhulgas“ selgitab seda.

Tarmo Soomere märkis, et otsused peavad olema teadus- ja tõenduspõhised ning vastav teave, mida selleks kogutakse on avalik ehk kõigile kättesaadav. See teeks sõnastuse selgemaks.

Asko Lõhmus tõi välja, et eristada saab kolme teabe kvaliteedi näitajat: asjakohasus, usaldusväärsus ja tunnustatus. Seega võiks teadus- ja tõenduspõhisus nendega asendada. Lisaks jätta sisse „ruumiinfo“, sest metsanduse info ruumilisel kujul esitamine on väga oluline ja see annaks mandaadi avalikult kasutatavat ruumiinfot arendada.

Paavo Kaimre toetas pigem alaeesmärkide sõnastuste lihtsustamist. Samuti mõne alaeesmärgi juures kirjeldatakse seisundit ja mõnel juhul tegevust. Siinjuures on oluline, et teave, mida kogume, on teaduspõhine

Leo Filippov toetas mõiste „ruumiinfo“ sisse jätmist. Ruumiinfo on elukeskkonda, mitte isiklikku infot puudutav teave. Praegu ei arvestata metsanduses elukeskkonna ja maastikukaitse aspekte, samuti kohalike miljööväärtuslike alade kaitse ja säilitamise vajadusega, kuigi oleme vastu võtnud Euroopa Liidu maastikukonventsiooni. Samuti on metsandusel täita oluline roll elukeskkonna kujundamisel.

Tarmo Soomere selgitas, et informatsiooni saame esitada erineval viisil, aga mets on pindalaline objekt. Seega vastab igale ruumi punktile väga rikkalik andmestik. Seetõttu on ruumiinfo kättesaadavus kõrvalistele vaatlejatele infoühiskonnaga kaasas käimisel elementaarne.

Toomas Muru märkis, et „ruumiinfo“ asemel võiks kasutada „ruumiandmed“, sest olemas on ka ruumiandmete seadus, millega seda seostada saaks.

Ants Varblane tõi välja, et küsimus on, kas edaspidi metsaregistris toodud andmeid kinnistu kohta ka avalikustatakse või ei.

Leo Filippov juhtis tähelepanu, et ruumiinfo ja ruumiandmed on sisult erinevad mõisted. Ruumiinfo on juba läbi analüüsitud ruumiandmed teatud kontekstis ja inimestele arusaadavaks tehtud.

Bert Rähni tuletas meelde, et teemaks on varasemalt olnud riigimetsa eristaatus ja ka ruumiinfo avalikustamisel tuleks sellest rääkida, mida avalikustada riigimetsa ja mida erametsa kohta.

Andres Tali küsis, et metsandust puudutavad andmed on seotud ka kaitsealuste loodusväärtuste ja elupaigatüüpidega, mis ei ole avalikud. Ruumiinfo on konkreetse koha kohta käivad andmed ja siis peaks olema selge, mida avalikustatakse.

Asko Lõhmus märkis, et ruumiinfo puhul oleme takerdunud tehniliste küsimuste juurde, kuid see ei ole MAK eesmärkide püstituste juures oluline, vaid pigem tuleb seada strateegilisi sihte ja ruumiinfo kasutamine kaasaegses ühiskonnas on vajalik.

Linda-Mari Väli märkis, et kui soov on hakata metsaregistris olevaid andmeid varjama, siis EMA seda kindlasti ei toeta.

Lehar Lindre selgitas, et tegemist ei ole tehnilise, vaid põhimõttelise küsimusega, kas metsaregistri andmed on avalikud või mitte ja seda otsustab lõpuks Riigikogu. On andmed, mis puudutavad suuremat üldsust, kuid on andmeid, mille alusel tehakse üksikotsuseid isiku ja tema

vara osas. Seetõttu peaksid olema metsaregistri andmed küll kättesaadavad, aga tasulised, et oleks võimalik välja selgitada, kes neid andmeid kasutas.

Leo Filippov täpsustas, et ruumiinfo ei ole isikuandmed, vaid üldistatud elukeskkonna info. Samuti toetas sõnastuses „ühiskonna“ kasutamist, sest see hõlmab nii Eesti elanikke kui ka üldsust.

Paavo Kaimre juhtis tähelepanu, et alaeesmärkide tegevused täpsustavad eesmärgi sisu. Seega saab seal täpsustada, mida täpsemalt ruumiinfo all avalikustatakse.

Tarmo Soomere märkis, et ruumiinfo all mõtleb ta algandmeid, Leo Filippov aga juba üldistatud andmeid, aga see on vaieldav ja edaspidi täpsustamist vajav koht. Samuti on väga hea, et ruumiinfo on mitu tähendust. Lisaks saab sõnastusse märkida, et info on „üldjuhul“ avalik ja alati saab seda piirata vastavate seaduste ning määrustega.

Kadri Ukrainski juhtis samuti tähelepanu alaeesmärgi tegevustele, kus on väga palju teemasid ja kõikide valdkondade tehnilise poole saab seal ära kirjeldada.

Leo Filippov selgitas, et arengukava võiks olla ka hariva ja huvitekitava iseloomuga ning seetõttu toetab pikemat sõnastust.

Jaanus Kangur märkis, et hääletada saab mitme variandi poolt, ei pea valima ainult ühte.

Juhtkogu hääletas järgmiste sõnastuste vahel:

1. Metsa ja metsandust, sh metsa elurikkust puudutavate otsuste tegemiseks kogutakse asjakohast teadus- ja tõenduspõhist teavet, seejuures on avalik teave, sh ruumiinfo, kõigile kättesaadav ja ühiskond on teadlik metsandusega seotud küsimustest ja otsustest. (poolt 4)
2. Metsandusotsuste tegemisel kasutatakse asjakohast, usaldusväärset ja teaduspõhist teavet. (poolt 1)
3. Metsandusotsused tehakse teadus- ja tõenduspõhiselt, nende aluseks kogutud ja sünteesitud info on üldjuhul avalik ning ühiskond on teadlik metsandusega seotud probleemidest ja otsustest. (poolt 19)

Seega on uus 2.1 alaeesmärgi sõnastus: metsandusotsused tehakse teadus- ja tõenduspõhiselt, nende aluseks kogutud ja sünteesitud info on üldjuhul avalik ning ühiskond on teadlik metsandusega seotud probleemidest ja otsustest.

2.2 Metsasektor on konkurentsivõimeline [uuendus- ja konkurentsivõimeline vs konkurentsi- ja uuendusvõimeline], kusjuures ~~kuna~~ metsaressurse kasutatakse mitmekesiselt ning puit asendab taastumatuid ja keskkonnakahjulikke materjale vastavalt väärindamispotentsiaalile.

Tarmo Soomere pakkus, et metsasektor on „innovatiivne“ ja konkurentsivõimeline. Samuti on hetkel „mitmekesine“ sisutühi ja vajab alternatiivi. Lisaks ei vaja üles lugemist, milliseid materjale puit asendab.

Paavo Kaimre märkis, et sõnastuses võiks piirdudagi kuni konkurentsivõimelisuseni. Sellega on juba ülejäänud kaetud.

Asko Lõhmus märkis, et eelmine kord kasutati „innovatiivsuse“ asemel „uuendusvõimeline“ ja arutati kummas järjekorras uuendust ja konkurentsi kasutada. Seejuures ei nõustu, et mitmekesine kasutus on sisutühi, vaid eesmärk on mitte rajada metsasektorit ühele metsast saadavale hüvele.

Linda-Mari Väli tegi ettepaneku alaeesmärgi lõppu lisada „ja ringmajanduse säästvatele eesmärkidele“.

Bert Rähni toetas, et mitmekesine peaks kindlasti sõnastusse sisse jääma.

Lehar Lindre pakkus sõnastuseks, et „Metsasektor on innovatiivne ja konkurentsivõimeline, tagades kapitali ja vara väärtuse kasvu. Metsaressursse kasutatakse mitmekesiselt ning...“

Leo Filippov tuletas meelde, et alaeesmärgile tuleb leida ka mõõdikud, et jälgida alaeesmärgi täitmist. Seega on oluline lahti seletada, mida mõeldakse metsasektori all. Mitmekesisus võib olla omaette eesmärgiks, kuid olulisem on mitmekesisuse potentsiaal ja selle säilimine. Samuti sõnastuse lõpuga ei saa rahul olla – asendavad ikka inimesed, mitte puit.

Karel Lember toetas Paavo Kaimre lühikest sõnastust, sest edasine on kaetud konkurentsivõimelisuse ja innovatiivsusega. Arengukavaga ei saa sundida mittekongurentsivõimelisi tooteid tootma, seda reguleerib turg.

Asko Lõhmus märkis, et pakutud kapitali kasutamine on väga küsitav, mida selle alla loetakse ja mida mõeldame varana ning jätab alaeesmärgist mulje, et kui oleme kogu metsa rahaks teinud, siis oleme eesmärgi täitnud.

Paavo Kaimre tuletas meelde, et meil on veel 5 alaeesmärki, mis omakorda seavad piiranguid.

Tarmo Soomere täiendas, et innovatiivne tähendab uusima teaduse rakendamist uuenduste tegemisel. Uuendus on palju laiem mõiste, kuid innovatiivsus on suunatud asja põhimõttelisele parandamisele uusima teaduse alusel. Lisaks võiks sõnastuses kasutada „nupukalt ja mitmekesiselt“, siis ei ole mitmekesisus nii sisutühi. Samuti on alaeesmärgi lõpu mõte puidu maksimaalne väärimdamine.

Linda-Mari Väli toetas Asko Lõhmuse mõtet, et kapitali mõiste kasutamine on niivõrd hägune ja erinevad osapooled kasutavad seda väga erinevates kontekstides.

Lehar Lindre täpsustas, et kapitali all mõtleb maaomandit ehk „...tagades maaomanikule maaomandi väärtuse kasvu“. Seejuures peab innovatsioonil olema maaomaniku jaoks ka mõõdetav kasu, samamoodi konkurentsivõimega, et maa väärtus ei langeks. Seega innovatiivseid ja konkurentsivõimelisi lahendusi väljapakkudes ei pea lähtuma ainult piirangutest ning käskudest, vaid tuleks maaomanikule ka lahendusi pakkuma, kuidas tulu teenida.

Linda-Mari Väli täiendas, et ka maaomandi väärtuse kasvu ei saa pragmaatilise kasuga mõõta.

Kalle Toomet asendaks sõna „nupukalt“ sõnaga „teadlikult“.

Tarmo Tüür lisas, et ei poolda Lehar Lindre poolt pakutud sõnastust, kuna see viib mõtte tasakaalust välja. Innovatsioon oli aastakümneid tagasi defineeritud kitsalt läbi kapitali kasvu ja sellega ei saa täna enam nõustuda. Innovatsioon sisaldab ka puhast keskkonda ja sotsiaalseid väärtusi.

Tõnu Ehrpais märkis, et kui ei olda nõus sisse panema omandi väärtuse kasvu, siis EMPL alaeesmärgi sõnastust ei toeta. See on põhimõtteline küsimus, et kas omandi väärtust vähendatakse või mitte.

Tarmo Soomere selgitas, et mõte on, et metsasektori tegevus peaks olema suunatud metsa väärtuse kasvule. Selle peaks sõnastama hästi lihtsalt, jättes välja maaomandi ja maaomaniku.

Kristel Järve tuletas meelde, et väga pikaks sõnastatud alaeesmärgid tuleks teha kaheks ja samuti mõelda, milliseid mõõdikuid kasutada, näiteks nupukuse mõõtmiseks.

Asko Lõhmus märkis, et Lehar Lindre kitsendus maaomandile ja – omanikule ei ole põhjendatud. Seejuures nõustus metsa väärtuse kasvuga.

Tarmo Tüür pakkus, et konsensusele jõudmiseks võiks lisada „kasvatatakse metsa majanduslikku väärtust“, sest metsasektor ei saa tagada teiste väärtuste kasvu. **Tarmo Soomere** vastas, et õigem ongi laiem väärtuse mõiste, mitte vaid majanduslik aspekt. **Asko Lõhmus** lisas, et toetab samuti metsa igakülgset väärtuse kasvu, kuid see jätab kasvu vaid metsasektori vastutada ja seetõttu tuleks lisada „võimaldab“. **Leo Filippov** täiendas, et „kasvatatakse“ on kindlam kui „võimaldab“.

Imbi Henno tõi välja, et inglisekeelne *smart* on eesti keeles nutikas. **Tarmo Soomere** lisas, et nupukus tähendab leidlikkust ning samuti ei saa ja tohigi siin paralleeli tõmmata nutika spetsialiseerumisega.

Jaanus Kangur selgitas, et esimeses voorus hääletatakse kolme versiooni poolt ja seejärel vajadusel nurksulgudes oleva sõnastuse osas.

Juhtkogu hääletas järgmiste sõnastuste vahel:

1. Metsasektor on innovatiivne ja konkurentsivõimeline, kusjuures metsaressursse kasutatakse mitmekesiselt ning puiduga asendatakse taastumatuid ja keskkonnakahjulikke materjale vastavalt väärimisvõimele [ja ringmajanduse säästvale eesmärkidele]. (poolt 5)
2. Metsasektor on innovatiivne, konkurentsivõimeline ja [võimaldab (poolt 6)/kasvatatakse (poolt 13)] metsa väärtust. Metsaressursse kasutatakse nupukalt ja mitmekesiselt [ja jätkusuutlikult (vastu 9, poolt 9)] ning neid maksimaalselt väärimises. (poolt 16)
3. Metsasektor on innovatiivne ja konkurentsivõimeline. (poolt 4)

Jaanus Kangur märkis, et vastavalt juhtkogu käskkirjale saab otsustavaks antud juhul aseesimehe hääle ehk jätkusuutlikkus jääb välja. **Kristel Järve** selgitas, et arengukava oma eesmärkide ja tegevustega sisustabki jätkusuutlikku metsaressursside kasutamist. Samuti on jätkusuutlik metsandus toodud teises üldeesmärgis ja alaeesmärgis uuesti selle sisse toomine ei anna lisaväärtust. Lisaks on alaeesmärgis 1.2, kus on toodud „...kasutamisel säilitatakse... erinevad funktsioonid...“, mis samuti haakub jätkusuutlikku kasutamisega.

Seega on uus 2.2 alaeesmärgi sõnastus: metsasektor on innovatiivne, konkurentsivõimeline ja kasvatatakse metsa väärtust. Metsaressursse kasutatakse nupukalt ja mitmekesiselt ning neid maksimaalselt väärimises.

2.3 Mets [on osa Eesti rahvakultuurist,] [kohalikud] kultuurilised väärtused on hoitud ning [olemas on] on piisavad [kohalikud] võimalused metsa kvaliteetseks rekreatiivseks kasutuseks (pindala?), sh juhendatud tegevusteks ning loodusturismiks.

Paavo Kaimre tegi ettepaneku sõnastuseks „Metsade majandamisel teadvustatakse, hoitakse ja luuakse kultuurilisi väärtusi ning võimaldatakse igapäevase õiguse kasutamine“. Seejuures lõpp on veel lahtine, aga rekreatiivne kasutamine on igapäevase alla käiv.

Asko Lõhmus tõi välja pakutud sõnastuse osas, et metsade majandaja on praegu seatud ainsana vastutavaks kultuuri tegemisel. Tegelikult on metsade majandamine ise osa kultuurist ja kultuuri tehakse rahva poolt laiemalt.

Leo Filippov pakkus „majandamisel“ asemel „kasutamisel“, sest kõiki tegevusi metsas ei saa pidada majandamiseks.

Bert Rähni pooldas eelmisel korral sõnastatud alaeesmärke ja arutada võiks pigem nurksulgudes olevat. **Kristel Järve** nõustus, et võiks püüda ka olemasolevaid sõnastusi paremaks saada. Seejuures tõi välja, et metsade majandamise alla käib nii kasutamine kui ka kaitse.

Ülle Läll selgitas, et ei poolda igauheõiguse väljatoomist. Esiteks tuleneb see seadusandlusest ja teiseks peab see olema maaomaniku ja kasutaja vaheline kokkulepe.

Tarmo Soomere märkis, et alaeesmärgil on tegelikult siin kaks mõtet: mets peab saama järjest olulisemaks osaks Eesti rahvakultuurist ja metsas puhkamist tuleb oluliselt suurendada.

Asko Lõhmus märkis, et eraomandi käsitlemine ongi riigi ülesanne selles tasakaalu leidmisel. Seega ei tohiks igauheõigust sellepärast MAK-is vältida, et see riivab eraomandit

Tarmo Tüür pooldas olemasoleva sõnastusega edasi minna, sest alaeesmärke on sõnastatud jaanuarist alates ja praegu kiirelt ning kõlavaid sõnastusi tehes ei pruugi me tervikut näha.

Lehar Lindre selgitas, et pakutud kujul igauheõigus Riigikogus läbi ei läheks, sest see on nii suur eraomaniku riive avaliku huvi ettekäändel. Kui on avalik huvi, siis seda võiks käsitleda ainult riigimetsa raames. Samuti on avalik huvi sisustamata õigusmõiste, mida iga kord käsitletakse erinevalt. Kui avalik huvi võrdsustub eraomandi sundvõõrandamisega, siis see nõuab suurt kompensatsiooni.

Leo Filippov märkis, et kultuuri ei tule mitte kasvatada, vaid hoida ja säilitada. Samuti peaks jääma sisse igauheõigus, sest see tasakaalustab ka omandiõigust.

Toomas Muru tõi välja, et „piisavust“ on keeruline hinnata ja võib asendada näiteks „juurdepääsetavusega“. Samuti on sisutühi „kvaliteetne“.

Paavo Kaimre märkis, et enda pakutud sõnastuses võib igauheõiguse välja jätta.

Lehar Lindre selgitas, et põhiprintsiip ja õiguse aluseks on omanik ning kõik teised tema vastu. Omanik saab piirata vaid õiguse alusel. Kui tegemist on nii suurte piirangutega, mida võrdsustatakse sundvõõrandamisega, siis see hüvitatakse. Samuti tohib märgistatud eramaal viibida vaid omaniku loal ja igauheõigus ei laiene seega mitte igale poole.

Ülle Läll tõi välja, et kuna seadusandlus piisavalt igauheõigust reguleerib, siis see on üks aspekt, miks see siin alaeesmärgis ei peaks olema. Kui see peaks siia aga jääma, siis ainult koos täiendusega „seadusandluses ettenähtud korras“.

Tarmo Soomere pakkus, et lõpu saaks kokku võtta „...laiendades võimalusi metsas puhata, õppida ja loodusturismi arendada“.

Jaan Aiaots märkis, et segaseks jääb, kuidas kultuurilisi väärtusi luua ja kasvatada.

Asko Lõhmus tõi välja, et kultuur on elus asi ja loomine on selle juures aluseks. Lisaks on välja jäänud tervise hüvede aspekt. Samuti nõustus Ülle Lälliga igauheõiguse osas, kuid kindlasti ei ole see Eestis ennenägematut igauheõigust, vaid see on Skandinaavias oluliselt laiemalt kasutusel.

Andres Talijärv tõstas küsimuse, et kas juhendatud tegevuse alla läheb ka bussiga erametsa marjule minemist. See on ka varem aruteluks tulnud, et kui loodusturism tähendab kellegi jaoks äriplaani eramaal, siis kuidas omanik sellesse kaasatakse. **Bert Rähni** täiendas, et alaeesmärgi 1.2 tegevuste all on kirjeldatud eraomanikuga kokkulepete sõlmimisi. **Kristel Järve** tõi välja 1.2 tegevuste alt, et kommertstegevuseks tuleb sõlmida kokkulepe maaomanikuga.

Tarmo Porgand märkis igäüheõiguse diskussiooni juurde, et arengukavas seatud sihtide kontekstis võidakse teha ka seadusemuudatusi. **Ülle Läll** lisas, et seda enam on igäüheõiguse sisse kirjutamise vastu.

Madis Iganõmm ja **Ülle Läll** pooldasid „majandamisel“ asendamist kasutamisega.

Tarmo Soomere pakkus, et igäüheõiguse võiks välja jätta, kui see on seadusandluses olemas, nii tundlik ning ei leia mõistmist seadusandja silmis.

Asko Lõhmus tegi sõnastuse ettepaneku: „Metsade kasutamisel teadvustatakse, hoitakse ja arendatakse kultuuri- ja puhkeväärtusi, sh loodusturismi.“

Andres Talijärv tuletas meelde, et metsa majandamine tähendab kasvatamist, kasutamist, kaitset ja uuendamist. Metsa kasutamine on seega üks metsamajandamise viise.

Toomas Muru selgitas, et igasugune metsa kasutamine on kultuuri praktika. Me ei arenda kultuuri, vaid praktiseerime kultuuritegevusi ning sellest jäävad jäljed, ka metsas. Igäüheõigus on universaalne printsiip üle maailma, ainult angloameerika riikides vähe esinev. Lisaks oleks hea märkida metsade tervendav väärtus, kuid seda on raske mõõta. Et võimalikult suurel osal ühiskonnast oleks ligipääs metsakeskkonnale, kus matkata, olla, õppida, metsaomaniku huvisid kahjustamata. **Bert Rähni** täiendas, et aina enam räägitakse metsade tervendavast mõjust ja määratakse inimestele metsakümbelusi. Eelmisel korral „piisavalt“ ja „kvaliteetse“ lisamise all on mõeldud näiteks praktika vältimist, mil matkaradade ääres on tehtud lageraiet. Mõistete täpsemat sisustamist saab teha tegevuste ja mõõdikute sõnastamisel.

Tarmo Tüür märkis, et ka metsamajandamise tähendust saab seaduses muuta. Tavatähenduses majandamine kaitset ei hõlma. **Kristel Järve** lisas, et metsanduse arengukavas peaksid mõisted olema metsanduslikult arusaadavad ja seadustega ning valdkonnaga koos käima. Praegusel juhul kitsendame kultuuriväärtuste teadvustamist ja hoidmist ainult ühele majandamise viisile ehk jätame välja kaitse ja kasvatamise. **Ülle Läll** nõustus, et parem on kasutada metsade majandamise mõistet.

Lehar Lindre tõi välja, et kui igäüheõigus peaks sisse jääme, siis tuleb lisada ka „omanike huve kahjustamata“.

Tarmo Soomere pakkus, et alaeesmärk võiks igal juhul alata „Mets on osa Eesti rahvakultuurist.“, see on küll tõdemus, kuid sobib siia raami andmiseks.

Leo Filippov toetas metsade kasutamise mõistet, sest kultuuriliselt on kasutamine laiem mõiste kui majandamine.

Asko Lõhmus märkis, et metsade kasutamise võiks asendada metsandusega.

Jaanus Kangur märkis, et hääletame taas 3 versiooni vahel ja siis nurksulgudes sõnastuse üle veel eraldi.

Juhtkogu hääletas järgmiste sõnastuste vahel:

1. Mets on osa Eesti rahvakultuurist. Kultuurilised väärtused on hoitud ning on olemas [juurdepääs/piisavad võimalused] metsa [kvaliteetseks] rekreatiivseks kasutuseks, sh juhendatud tegevusteks ning loodusturismiks. (poolt 7)
2. Metsade majandamisel [kasutamisel] teadvustatakse, hoitakse ja [luuakse] kultuurilisi väärtusi [ning võimaldatakse igäühe õiguse kasutamine omanike huve kahjustamata] laiendades võimalusi metsas puhata, õppida ja loodusturismi arendada.(poolt 1)

3. [Mets on osa Eesti rahvakultuurist. (poolt 17, vastu 1)] Metsanduses teadvustatakse ja hoitakse [ja arendatakse (poolt 7, vastu 10)] kultuuri-, puhke- [ja tervistavaid (poolt 17, vastu 1)] väärtusi, sh loodusturismi. (poolt 20)

Seega on uus 2.3 alaeesmärgi sõnastus: Mets on osa Eesti rahvakultuurist. Metsanduses teadvustatakse ja hoitakse kultuuri-, puhke- ja tervistavaid väärtusi, sh loodusturismi.

1.1 [Metsamaa pindala on säilinud] ning metsaresurssi majandatakse eesmärgiga [pikas perspektiivis] suurendada metsa [süsinikuvaru ja süsiniku sidumise võimet], säilitades metsa elurikkuse, produktiivsuse, uuenemisvõime ning elujõulisuse.

Tõnu Ehrpais toetas Linda-Mari Väli varasemalt tõstatatud teemat, et raadamist tuleks kompenseerida. **Linda-Mari Väli** lisas, et arengukavaga võiks seista selle eest, et raadamisi üldse vähem lubada, et metsamaa pindala säiliks.

Kristel Järve selgitas täiendavalt, et väga head ülevaadet ei ole, kui palju mingiks tegevuseks raadatakse, sest seda arvestatakse ka metsateatiste põhjal, mida võib-olla ei realiseeritagi. Suuremad raadamised tehakse taristute arendamisel, julgeoleku (polügoonid, idapiir) ja looduskaitselistel põhjustel. Samuti ei tea täpselt kui palju on looduskaitselistel põhjustel on metsamaad välja läinud, kuid hinnanguliselt soode taastamiseks umbes mõnisada hektarit, poollooduslike koosluste taastamiseks ligi mõnituhat hektarit. Üldistatult on meil taastatud poollooduslikke kooslusi 40 000 ha ja kaugemas perspektiivis on eesmärk jõuda 60 000-66 000 ha-ni, kuid see kõik ei ole metsamaa. KeM on toetanud metsamaa pindala säilitamist eesmärgina, ka SMI järgi on metsamaa pindala iga aastal pigem suurenenud ja sellega võrreldes praegused tegevused pindala ei tohiks ohustada. Seejuures tuleks läbi arutada raadamise kompenseerimise mehhanism.

Tõnu Ehrpais märkis, et poollooduslike koosluste taastamiseks raadamiste pindalad võiksid olla teada. Raadamise kompenseerimine tuleks hästi hoolega MAK-i protsessis läbi mõelda.

Peep Arold tõi välja, et metsamaa pindala säilitamisega ei saa panna lukku Eesti üldist arengut, sest maad meil kusagilt juurde võtta ei ole. Samuti on palju vanu võsastunud põllumaid, mis täna uuesti kasutusele võetakse.

Tarmo Soomere selgitas, et eesmärk peaks olema Eesti kui terviku süsinikuvaru ja -sidumise võime suurendamine. Metsamaa pindala hoidmine mõistlikes piirides ja kiire vähenemise mitte lubamine on siin olulise tähtsusega, kuid mitte eesmärk omaette. Sellega võime seada endale piirangud näiteks soode taastamisel ja takistada kliimaneutraalsuse saavutamist.

Linda-Mari Väli märkis, et probleem ei ole poollooduslike koosluste taastamisega, mis vastasel juhul metsastuksid, vaid kaevanduste ja polügoonide rajamisega, kus toimub tunduvalt ulatuslikum maastiku muutmine. Samuti on oluline raadamiste andmeid täpsustada, eriti kui palju metsamaad kaevanduste alla läheb.

Karel Lember pooldas, et metsamaa pindala säilitamine ei peaks olema eesmärk omaette. Eesti arengut peaks vaatama suures pildis ja see võib jääda piiravaks. Samuti ei ole raadamine kellegi jaoks eesmärk, vaid seda tehakse siis, kui vaja on, suurema sotsiaal-majandusliku kasu nimel.

Lehar Lindre selgitas, et metsamaa pindala määrab iga aasta Maa-amet aerofotode kaudu. Probleem on sööti jäänud põllumaadega, mis tahetakse sihtotstarbeliselt kasutusele võtta. Selleks esitatakse maaplaani alusel raadamisteatis ja selle realiseerimine on maaomanik vaba

tahe. Kui lepime MAK-i raames kokku mingi metsamaa pindala, siis tuleb sellega arvestada, et omanike tahet arvestamata määratakse kõlvikuline koosseis. Seega tuleb muuta maakatastriseadust selliselt, et kõlvikulist koosseisu ei muudeta enne, kui maaomanik on selle kinnitanud. See puudutab ainult sööti jäänud põllumaid.

Leo Filippov tõi välja probleemi, et metsamaa kaob väga kiiresti ehitusalaseks pinnaks ning sellega kaovad ka olulised rohevõrgustiku metsad. Mis aitaks seda pidurdada? Alaeesmärke tuleks jätta metsaressursid mitmuses, kuid asjakohane ei ole „pikas perspektiivis“, sest metsa peab täna kohe majandama nii, et suureneks süsinikuvaru ja süsiniku sidumise võime.

Asko Lõhmus pakkus sõnastuse täiendamiseks „pikas perspektiivis suurendada ökosüsteemide süsinikuvaru“. Metsamaa täisehitamine on probleemiks teatud kohtades, aga pikemas perspektiivis on Eestis oluline surve metsade põllustamisel, arvestades Lõuna-Euroopas põllumaade degradeerumisega. See on aga poliitiline otsus, kas tahame seda adresseerida. Samuti on oluline sisse jätta „pikas perspektiivis“, kuna kliimaarvestusi tuleb teha nii lühi- kui ka pikas perspektiivis.

Kristel Järve selgitas, et SMI on näidanud igal aastal metsamaa pindala suurenemist. Samuti ei ole täheldatud, et kaevanduste alla jääksid olulised raadamised, kuid seda saab üle küsida ja juhtkogule täpsustada. **Linda-Mari Väli** täiendas, et kaevanduste KMH-de sidumine ümbritseva metsaökoloogia ja –ressursiga peaks olema palju tõsisem. Praegu antakse kaevanduslubasid liiga kergekäeliselt.

Jaan Aiaots märkis, et eesmärk ei peaks olema süsinikuvaru metsa ladestamine, vaid süsiniku sidumise võime suurendamine.

Tarmo Tüür tõi välja, et „pikas perspektiivis“ on praegu sisutühi, see võib tähendada ükskõik mis ajaperioodi ja seetõttu võiks kasutada „lühikeses ja pikas perspektiivis“. Samuti on oluline suurendada nii süsinikuvaru kui ka -sidumise võimet.

Tarmo Soomere asendaks „ökosüsteemid“ „Eesti loodusega“, sest see on lihtne ja selge iga ühe jaoks. Vaatame metsa osana Eesti ökosüsteemist või loodusest ning ainult metsa käsitleda, ei ole piisavalt lai. Lisaks võiks metsamaa pindala säilimise viia alaeesmärgi sõnastuse lõppu.

Lehar Lindre märkis, et metsamaa pindala juures tuleks välja tuua, milliseid alusandmeid kasutame.

Asko Lõhmus pakkus, et lõppu võiks lisada ka ruumilise planeerimise aspekti ja siis ei ole vaja seda eraldi alaeesmärgina sõnastada. Samuti tuleb sisse jätta süsinikuvaru.

Tõnu Ehrpais tõi välja, et süsinik võib olla talletatud ka pikaajalistesse puittoodetesse, mitte ainult metsa. **Linda-Mari Väli** täiendas, et kui süsinikku talletatakse metsa, siis seda talletatakse ka mulda. **Tõnu Ehrpais** lisas, et see ongi pikaajaliste puittoodete asendusefekt.

Toomas Muru toetas ruumilise planeerimise sisse toomist antud alaeesmärgi sõnastusse.

Jaanus Kangur märkis, et hääletame seekord sõnastuse nurksulgudes ükshaaval läbi.

Juhtkogu hääletas järgmiste sõnastuste vahel:

1. [Metsamaa pindala on säilinud (jääb välja (poolt 2); jääb alaeesmärgi sõnastuse ette (poolt 4); jääb alaeesmärgi sõnastuse lõppu (poolt 16)] metsa [ressursse (poolt 5, vastu 7)] majandatakse eesmärgiga [lühi- ja (poolt 6)][pikas perspektiivis (poolt 11); jääb välja (poolt 4)] suurendada [ökosüsteemide (poolt 5); Eesti looduse (poolt 14); metsa (poolt 5)] [süsinikuvaru (poolt 11, vastu 5)] ja süsiniku sidumise võimet, säilitades metsa elurikkuse, produktiivsuse,

uuenemisvõime ja elujõulisuse ning [vältides metsamaa pindala vähenemist ja ruumilise funktsionaalsuse kadu (poolt 17)][metsamaa pindala ja ruumilise funktsionaalsus on säilinud (poolt 4)]

Seega on uus 1.1 alaeesmärgi sõnastus: metsa majandatakse eesmärgiga pikas perspektiivis suurendada Eesti looduse süsinikuvaru ja süsiniku sidumise võimet, säilitades metsa elurikkuse, produktiivsuse, uuenemisvõime ja elujõulisuse ning vältides metsamaa pindala vähenemist ja ruumilise funktsionaalsuse kadu.

Andres Talijärv tõi välja, et kui räägime Eesti loodusest ja süsinikuvarust, siis peame põlevkivi ka sisse arvestama. **Tõnu Ehrpais** nõustus, et Eesti looduse süsinikuvaru tähendab kogu maal olevat süsinikku. **Tarmo Soomere** lisas, et maavara ei ole looduse osa.

Kristel Järve palus seletada, mida tähendab Eesti loodus ja mis sinna alla käib. **Ülle Läll** täiendas, et kas puitmajad käivad ka Eesti looduse alla. **Tarmo Soomere** vastas, et see on parem sõna „ökosüsteemide“ asemel, kuid sisuliselt on sama. Eesti loodus tähendab Eestis paiknevat ökosüsteemi. Seega puitmajad ei lähe selle alla, kui hõlmatud on Eesti sood, jõed, järved, rannikumeri ning selles elav loodus. **Kristel Järve** märkis, et puitoodetes talletatud süsinik sellisel juhul arvesse ei lähe. **Ülle Läll** tõi välja, et kuidas siis metsamajandamist ilma metsast saadud puiduliste väärtusteta arvestama hakatakse, kas see ei jää natuke poolikuks. **Tarmo Soomere** selgitas, et algselt on alaeesmärgis ju „metsa süsinikuvaru“ ning arutelu selgus, et olulisem on Eesti kui terviku looduse süsinikuvaru, võrreldes metsa süsinikuvaruga. Pakutud laiendus hõlmad ka olulisi süsinikusidujaid nagu sood ja nii oleks loogilisem süsinikuvaru kokku arvutada. Kui tehakse otsuseid maastiku ümberkujundamise osas, näiteks halvasti kasvav mets asendada pikaajaliselt süsinikku neelava sooga, siis see on positiivne saastuse mõttes.

Asko Lõhmus märkis, et „Eesti looduse“ ja „ökosüsteemide“ erinevus ei ole suur, vaid küsimus on, milline süsinik kuulub ökosüsteemi koosseisu. Siinjuures räägime ikka bioloogiliselt aktiivsest süsinikust, on see siis mullas, taimestikus või loomades. Puitoodetes olevat süsinikku antud alaeesmärk ei käsitlegi.

Kristel Järve küsis, et kas süsihappegaas õhus on ka ökosüsteemi osa. **Asko Lõhmus** vastas, et kui mõte on süsihappegaasi õhust siduda, siis ilmselt siin seda ei mõelda sidumise all, et kui õhus on kõik süsinik, siis on hästi.

1.2 Metsa puiduliste ja mittepuiduliste saaduste ja teenuste kasutamine säilitab metsaökosüsteemi erinevad funktsioonid (sh näiteks muld, vesi, reljeef, maastikud...).

Tarmo Soomere pakkus, et näidete lõppu võiks lisada „kvaliteedi“ ja „näiteks“ võib maha võtta.

Asko Lõhmus leidis, et näidete hulgast võiks maha võtta reljeefi, sest maastikud on juba olemas.

Karel Lember tõstas küsimuse, et kuidas kasutamine saab säilitada, see on vastuoluline.

Kristel Järve pakkus sõnastuseks „kasutamisel säilitatakse“.

Jaanus Kangur küsis, et kas keegi on sellise sõnastuse vastu. Juhtkogust vastuväiteid ei tulnud.

Seega on uus konsensuslikult sõnastatud 1.2 alaeesmärk: metsa puiduliste ja mittepuiduliste saaduste ja teenuste kasutamisel säilitatakse metsaökosüsteemi erinevad funktsioonid (sh mulla, vee, maastiku kvaliteedi).

3. Päeva kokkuvõte

Kristel Järve märkis kokkuvõtvalt, et arutelu oli taaskord sisukas ja kindlasti anname täiendavat informatsiooni järgmise juhtkogu kohtumise kohta, mis on juba 21. oktoobril. Samuti jäi üles kahe uue alaeesmärgi sõnastamist (kohalike kogukonna kaasamisest ja sotsiaalmajanduslikust mõjust), mille osas anname täpsemalt teada, kuidas need kokku lepime.

